

KPSS VATANDAŞLIK · ÜNİTE 4 / 8 · ANAYASA VE İNSAN HAKLARI HUKUKU

Yasama: KPSS Hap Bilgi

Yasama, anayasa bloğunun en çok soru gelen ünitelerinden: ÖSYM 2014-2024 arasında buradan **13 soru** sordu.

Soruların çoğu TBMM'nin sayıları ve yetkileri: milletvekili seçilme şartları, seçimlerin ertelenmesi, dokunulmazlık, kanunun tekliften yürürlüğe yolculuğu, Yüce Divan ve Kamu Denetçiliği Kurumu.

Bu ünite

13 çıkmış soru (2014-2024)

bu bloktan yılda ~3 soru
13 ÖSYM tuzağı

① ÖSYM bu üniteden ne sordu?

13 sorunun 5'i tek konudan geldi: Milletvekilliği ve seçimler.

Milletvekilliği ve seçimler ■■■■■ 5 soru

2014 Yasama dokunulmazlığını kim kaldırır? 2014 Gizli oy, açık sayımla ilk seçim

2015 O yıl milletvekili seçilme şartı olmayan

2017 Seçimler hangi sebeple, en çok ne kadar ertelenir?

2022 (iptal) Seçimlerin ertelenmesine kim karar verir?

TBMM'nin görevleri, denetim ve bağlı kurumlar ■■■■■ 5 soru

2017 Kamu Başdenetçisini kim seçer? 2018 Bakanlar Yüce Divana sevk yetkisi

2021 Milletlerarası antlaşmayı onaylamayı uygun bulma

2022 Hangisi TBMM komisyonu değil? 2022 TBMM Başkanlığına bağlı şikâyet mercii

Kanun yapımı ve yürürlük ■■■ 3 soru

2016 Yürürlük tarihi yazmayan kanun ne zaman yürürlüğe girer?

2017 Kanunlarla ilgili yanlış ifade 2022 TBMM'nin kabul ettiği kanunu kim yayımlar?

Yıllar 2014-2024 KPSS Genel Kültür testlerinden; "2022 (iptal)" ÖSYM'nin iptal edip yenilediği 2022 oturumu.

Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; sorulan bilgi notlarda **KPSS 2019** gibi bir damgayla, sorulduğu yılla işaretli.

② TBMM, Milletvekilliği ve Seçimler

TBMM'nin yapısı

- 600 milletvekili, genel oyla seçilir. TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri beş yılda bir aynı gün yapılır.
- Her yıl 1 Ekim'de kendiliğinden toplanır; bir yasama yılında en çok üç ay tatil yapabilir.
- Meclis Başkanı gizli oyla seçilir: ilk iki turda üçte iki (400), üçüncüde salt çoğunluk (301), dördüncüde en çok oy alan iki aday arasında en çok oyu alan.

Kim milletvekili seçilebilir? (md. 76)

KİŞİ	DURUM
18 yaşını doldurmuş Türk	Seçilebilir; 2017'den önce yaş sınırı 25'ti KPSS 2015
İlkokul mezunu olmayan	Seçilemez
Kısıtlı	Seçilemez KPSS 2015
Askerlikle ilişkisi olan	Seçilemez KPSS 2015
Kamu hizmetinden yasaklı	Seçilemez KPSS 2015
Taksirli suçlar dışında toplam 1 yıl ya da fazla hapis almış	Seçilemez, affa uğrasa bile
Hâkim, savcı, memur, subay, öğretim elemanı	Görevinden çekilmedikçe aday olamaz

⚠ ÖSYM tuzağı

2015'te "on sekiz yaşını doldurmuş olmak" seçilme şartı değildi: yaş sınırı 25'ti. 2017 değişikliğiyle 18 oldu; bugün sorulsa 18 yaş bir şart. KPSS 2015

Yasama sorumsuzluğu mu, dokunulmazlığı mı? (md. 83)

SORUMSUZLUK

Söz ve oy serbest

- Meclisteki oy, söz ve düşünceler
- Kaldırılmaz
- Üyelik bitse de sürer

DOKUNULMAZLIK

Kovuşturma engeli

- Suç iddiasında tutulamaz, yargılanamaz
- Meclis kararıyla kaldırılır
- Ağır cezalık suçüstü hâli istisna

↳ Dokunulmazlığı TBMM Genel Kurulu kaldırır; TBMM Başkanı, YSK ya da Anayasa Mahkemesi değil. Kaldırılan milletvekili 7 gün içinde Anayasa Mahkemesine başvurabilir. KPSS 2014

Seçimler

- Seçimler sadece **savaş** sebebiyle ve bir seferde en çok **bir yıl** geriye bırakılabilir; sebep sürerse aynı usulle tekrarlanır. **KPSS 2017**
- Geri bırakma kararını **TBMM** verir. **KPSS 2022 (iptal)**
- Ara seçim her dönemde bir kez yapılır; genel seçimden 30 ay geçmeden ve genel seçime 1 yıl kala yapılmaz. Bořalan üyelik yüzde beşi (30) bulursa 3 ay içinde yapılır.
- **Gizli oy, açık sayım ve döküm** ilkesiyle yapılan ilk milletvekili seçimi **1950**; 1946 seçimi açık oy, gizli sayımla yapılmıştı. **KPSS 2014**

⚠ ÖSYM tuzağı

Seçim ertelemenin tek sebebi **savaş**, süresi **bir yıl**, kararı **TBMM**'nin. Olağanüstü hâl, seferberlik, "6 ay" ya da "Cumhurbaşkanı, YSK karar verir" eldirici. **KPSS 2017**

3 Kanun Nasıl Yapılır?

Tekliften yürürlüğe

- 1 **Teklif**: kanun teklif etmeye **milletvekilleri** yetkili; tek milletvekili de teklif verebilir. **KPSS 2017**
 - 2 **Komisyon**: teklif ilgili ihtisas komisyonunda görüşülür.
 - 3 **Genel Kurul**: üye tamsayısının en az **üçte biriyle (200)** toplanır, katılanların **salt çoğunluğuyla** karar verir; karar sayısı **151**'in altına inemez. **KPSS 2017**
 - 4 **Cumhurbaşkanı** kanunu **15 gün** içinde yayımlar ya da gerekçesiyle bir daha görüşölmek üzere geri gönderir; bütçe kanunları geri gönderilemez. **KPSS 2022**
 - 5 Geri gönderilen kanunu TBMM **salt çoğunlukla (301)** aynen kabul ederse Cumhurbaşkanı yayımlar.
 - 6 **Yürürlük**: kanun metninde yazan gün; tarih yazmıyorsa **Resmî Gazete**'de yayımlandığı günü izleyen günden başlayarak sayılan **45. günün sonunda**. **KPSS 2016**
- ↳ Kanun TBMM'de kabul edildiğı gün ya da ertesi gün yürürlüğe **girmez**: önce Cumhurbaşkanı yayımlar. **KPSS 2017**

KODLA

15 yayım, 45 yürürlük

Cumhurbaşkanı kanunu 15 gün içinde yayımlar; tarih yazmayan kanun Resmî Gazete'deki yayımdan sonraki 45. günün sonunda yürürlüğe girer.

⚠ ÖSYM tuzağı

45 gün TBMM'deki kabulden değil, Resmî Gazete'deki yayımdan sayılır.

Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ve yönetmelik ise tarih yazmıyorsa yayımlandığı gün yürürlüğe girer (md. 104); ikisini karıştıрма. **KPSS 2016**

Meclisin sayıları (600 üye üzerinden)

İş	GEREKEN SAYI
Toplantı yeter sayısı	Üçte bir: 200 KPSS 2017
Karar yeter sayısı	Katılanların salt çoğunluğu, en az 151 KPSS 2017
Geri gönderilen kanunu aynen kabul	Salt çoğunluk: 301
Genel ve özel af	Beşte üç: 360
Anayasa değişikliği teklifi	Üçte bir: 200
Anayasa değişikliği kabulü	Beşte üç: 360, gizli oy
Meclis soruşturması açma	Beşte üç: 360, gizli oy
Yüce Divana sevk	Üçte iki: 400, gizli oy KPSS 2018

④ TBMM'nin Görevleri, Denetim ve Bağlı Kurumlar

TBMM'nin görevleri (md. 87)

- Kanun koymak, değiştirmek, kaldırmak; bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerini kabul etmek.
- Para basılmasına ve savaş ilanına karar vermek.
- Milletlerarası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak; onaylamak ve yayımlamak ise Cumhurbaşkanının işi. **KPSS 2021**
- Genel ve özel af ilanına üye tamsayısının beşte üçüyle (360) karar vermek.

⚠ ÖSYM tuzağı

Antlaşmayı uygun bulmak TBMM'nin, onaylamak Cumhurbaşkanının. Anayasa Mahkemesi, MGK, Dışişleri ya da Adalet Bakanlığının bu işte yetkisi yok. KPSS 2021

Bilgi edinme ve denetim yolları (md. 98)

MECLİS ARAŞTIRMASI

Bilgi edinmek için

Belli bir konuda yapılan inceleme.

GENEL GÖRÜŞME

Genel Kurulda tartışma

Toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren bir konu Genel Kurulda görüşülür.

MECLİS SORUŞTURMASI

Bakan ve yardımcılar

Salt çoğunluğun önergesi, beşte üç gizli oyla soruşturma, 15 kişilik komisyon, üste iki (400) gizli oyla Yüce Divana sevk.

KPSS 2018

YAZILI SORU

15 gün içinde cevap

Milletvekilleri Cumhurbaşkanı yardımcılarına ve bakanlara yazılı soru sorar.

Yüce Divan ve gensoru

- Bakanları ve Cumhurbaşkanı yardımcılarını Yüce Divana sevk kararı TBMM'nin: üye tamsayısının üste ikisi (400), gizli oyla. Yüce Divan sıfatıyla Anayasa Mahkemesi yargılar. KPSS 2018
- 2017 değişikliğiyle gensoru kalktı; soru yolu sadece yazılı.

Kamu Denetçiliği Kurumu (md. 74)

- TBMM Başkanlığına bağlı; idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler. KPSS 2022
- Kamu Başdenetçisi TBMM tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir: ilk iki turda üste iki, üçüncüde salt çoğunluk, dördüncüde en çok oy alan iki aday arasından. KPSS 2017
- Herkes bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahip.

⚠ ÖSYM tuzağı

Kamu Denetçiliği Kurumu TBMM Başkanlığına, Devlet Denetleme Kurulu Cumhurbaşkanlığına bağlı. Şikâyet KDK'ya; Danıştay ve Sayıştay şikâyet mercii değil.

KPSS 2022

İhtisas komisyonları

- TBMM'de **Maliye Komisyonu yok**: bütçe **Plan ve Bütçe Komisyonunda** görüşülür.

KPSS 2022

- Örnekler: Adalet, Anayasa, Dışişleri, Çevre, Dilekçe, İçişleri, İnsan Haklarını İnceleme, Milli Savunma, Plan ve Bütçe komisyonları.

5) ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- 1 Yasama dokunulmazlığını TBMM Genel Kurulu kaldırır; TBMM Başkanı, YSK ya da Anayasa Mahkemesi değil. **KPSS 2014**

- 2 Gizli oy, açık sayım ve dökümle ilk seçim 1950; 1946 açık oy, gizli sayım. **KPSS 2014**

- 3 2015'te 18 yaş seçilme şartı değildi (yaş 25'ti); kısıtlı olmamak, askerlikle ilişkisi olmamak, kamu hizmetinden yasaklı olmamak şarttı. **KPSS 2015**

- 4 Tarih yazmayan kanun Resmî Gazete'deki yayımı izleyen günden sayılan 45. günün sonunda yürürlüğe girer; TBMM'deki kabulden sayılmaz. **KPSS 2016**

- 5 Seçim erteleme'nin sebebi savaş, süresi bir yıl; olağanüstü hâl ya da 6 ay değil. **KPSS 2017**

- 6 Kanunlar TBMM'de kabul edildiğinin ertesi günü yürürlüğe girmez; önce Cumhurbaşkanı 15 gün içinde yayımlar. **KPSS 2017**

- 7 Kamu Başdenetçisini TBMM gizli oyla dört yıl için seçer; Cumhurbaşkanı ya da halk değil. **KPSS 2017**

- 8 Bakanları Yüce Divana sevk eden TBMM (üçte iki, 400); Cumhurbaşkanı, Yargıtay ya da Anayasa Mahkemesi değil. **KPSS 2018**

- 9 Antlaşmayı uygun bulma TBMM'nin, onaylama Cumhurbaşkanının; Dışişleri Bakanlığı ya da MGK değil. **KPSS 2021**

- 10 Savaşta seçimlerin bir yıl ertelenmesine TBMM karar verir; YSK, Cumhurbaşkanı ya da MGK değil. **KPSS 2022 (iptal)**

- 11 Maliye Komisyonu yok; bütçe Plan ve Bütçe Komisyonunun işi. **KPSS 2022**

- 12 İdarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceleyen, TBMM Başkanlığına bağlı merci Kamu Denetçiliği Kurumu; Devlet Denetleme Kurulu değil. **KPSS 2022**

- 13) TBMM'nin kabul ettiği kanunu Cumhurbaşkanı yayımlar; TBMM, ilgili bakanlık ya da BTK değil. KPSS 2022

6) Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi iřaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. TBMM 600 milletvekilinden oluşur.	☐ D ☐ Y
2. Kanun teklif etme yetkisi Cumhurbaşkanına da aittir.	☐ D ☐ Y
3. TBMM, geri gönderilen kanunu üye tamsayısının salt çoğunluğuyla aynen kabul ederse kanun yayımlanır.	☐ D ☐ Y
4. Bütçe kanunları da Cumhurbaşkanınca TBMM'ye geri gönderilebilir.	☐ D ☐ Y
5. Seçimler olağanüstü hâl sebebiyle bir yıl ertelenebilir.	☐ D ☐ Y
6. Yasama sorumsuzluğu milletvekilliği bittikten sonra da sürer.	☐ D ☐ Y
7. Kamu Başdenetçisi Cumhurbaşkanı tarafından atanır.	☐ D ☐ Y
8. Yazılı sorular en geç 15 gün içinde cevaplanır.	☐ D ☐ Y
9. Gensoru bugün TBMM'nin denetim yollarından biridir.	☐ D ☐ Y
10. TBMM toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir ama bu sayı 151'in altına inemez	☐ D ☐ Y
11. Genel af ilanına TBMM salt çoğunlukla karar verir.	☐ D ☐ Y
12. Hâkimler görevlerinden çekilmeden milletvekili adayı olamaz.	☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. D Md. 75.	7. Y TBMM gizli oyla dört yıl için seçer.
2. Y Sadece milletvekilleri (md. 88).	8. D Md. 98.
3. D 301 oy; Cumhurbaşkanı yayımlamak zorunda.	9. Y 2017 değişikliğiyle kalktı.
4. Y Bütçe kanunları geri gönderilemez (md. 89).	10. D Üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlası (md. 96).
5. Y Tek sebep savaş.	11. Y Beşte üç (360) gerekir.
6. D Meclisteki oy ve sözlerden hiçbir zaman sorumlu tutulamaz.	12. D Md. 76; memurlar ve subaylar da öyle.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2014-2024 KPSS Genel Kültür testleri.